



БИСТИҢ САЛЫРДА

Эрбек — Би-Хем районда «Кызыл тарачын» совхозунун жыйындыгы салырында...

Хойжуларын кыштакта кышы мурунку чыдарга дээр белектеттиген. Бызайчыларын тускай бригадалар септеле...

Кышта глашкына белектелдегестер чоң деп болбас. Сут оорутуу менен машиналарын ийин септеледе кезер...

Кышта глашкына белектелдегестер чоң деп болбас. Сут оорутуу менен машиналарын ийин септеледе кезер...

Х. КУР-ООЛ, салбыр эргелекчиси.

Беш чылдың доозукчу чылында

ХУЛЭЭЛГЕЗИ БЕДИК

Алайбаб Одай-Струнова Донгак өтүр районунун «Коммунизмге өркү» колхозунун ат-сурагалык жойжуларынын бирөөсү.

зын солчүп, наймысала Кызылчылыктын төөлүгү, турасуулардын төөлүгү барын, хей-ле чаа үзүдөрүн көрүп алгаш, өөрүшкүлүг чанган.

жаалымын септелегенин шыдаар шааыс-биле кылып алган бис. Ычангап партиянын XXV съездинин төөлүгү уткуур дөөш, чангыс башда малды хоратпас дөөш куженишкенин аялдыр бис — деп, ол биске чугаалаан.

К. ХЕРТЕК.

ЧУРУКТА: А. О. ДОМГАН. А. СОДУНАМНЫҢ ФОТОСУ.



Оон өөрүчү өзи Намбар-оол Хенче-Карасең Монгуш районда социалисттик чарыштын мурунку олурунда чоруп турар муракчы хойжу.

Олар сөөктү үш чыл дургузуда өтүр районунун хойжуларынын социалисттик чарыштын тилекчиси болуп келген.

Алайбаб Одай-Струнова Донгак бистиң республикалык харажениннин эртем-практиктик конференциясына кирип чораап.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

МУРНАКЧЫ БРИГАДА

кара боор хову-дур ийин. — Кижжи эки-дир ала. Уаут харалыга өттөтөн хой хар алдындан ситен дамыл касыр-лап чытпас, хар дүвүзү деп чүве база таныпас улус-дур силер аа? — деп чугааладым.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

ПРОПАГАНДИСТ

Башкы кижжи кажан-ла, ка-ла-даа башкы. Ол чоран-на черинге болдуңу културтуу аажы-чачын көргүзүп, уруу-ларымы болгаш улуг-даа улусту төөлүгү монуштырса өөрдүн чоруп.

Чоокта чаа Чичи Монгуш-овна Доктугу 6 «б» класска биология кичээлине аякы кычкыла эртинген.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

НЕГЕЛДЕ УЛУГ

— Дынакчыларга быжыт билигги бөөри пропаганда кижиниң кол сорулгазы болгаш. Ычангап кичээл бурун амыдырал-биле холбап, ханы утка-шынаралы, соду кылдыр эрттирген кызып турар мен — деп, пропаганда башкы Александра Сарыгаар чугаалады.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

Политиктиг болгаш экономиктиг өөредилге системазында

БЫЖЫГ БИЛИГНИ БЭЭР ДЭЭШ

Ажыл-агийн кандыг-даа азырында аялдып турар кижилерге политиктиг болгаш экономиктиг өөредилге бугу тала-биле аки салдарын челирип турар деп чүвени бо коллективге дөрт чыл дургузунда пропаганда септеле келген үезде эки билдим.

«Экономиканы болгаш бугу-дургузунда өөредилге башкарууның үндөсүнөри» — бо чаа өөредилге чылында бисдин коллективте организа-таттыганын шкөланын ады ылды. Мыда колдуунда инжине-р-техниктиг аялдыкчылар, албан-чакчылар болгаш муракчы аялдыкчылар хаара туттуңган. Шунту 18 кижжи. Оларнын хой кезин мурунда өөредилге чылында «Экономиктиг билиглерин үндөсүнөри» деп курсту чедикчинин дооскан адынакчылар.

«Экономиканы болгаш бугу-дургузунда өөредилге башкарууның үндөсүнөри» — бо чаа өөредилге чылында бисдин коллективте организа-таттыганын шкөланын ады ылды. Мыда колдуунда инжине-р-техниктиг аялдыкчылар, албан-чакчылар болгаш муракчы аялдыкчылар хаара туттуңган. Шунту 18 кижжи. Оларнын хой кезин мурунда өөредилге чылында «Экономиктиг билиглерин үндөсүнөри» деп курсту чедикчинин дооскан адынакчылар.



МОСКВА. Москваың Электромашылар заводунун каттыжымшыгына хамаарышкы бугу-дургузунда 300 школар, болгаш-лар болгаш семинарлар аялдып турар. Каттыжымшыкы кол бугу-дургузунда болур электроракум приборлары кылдыр заводтук карткомү партия чырымшыкы-намын чаа өөредилге чылында аяк белек-кенин, ону организаствып эгелесн. Заводтук политиктиг чырымшыкы кабинетти пропагандагерге чаа литератураны, яны

бирү материалларын бүрүн четчелесн. Өөрдилгениң бугу айтырларына база партиянын XXV съездинде белеккелге хамаарышкы номнарынчын асагелесин мыда организаствал. Кабинетте интини-биле 6 муң ажык акселлар ном бар.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

ТАНЫШКАНАР

Каа-Хем районда бо чаа өөредилге чылында 43 политиктиг болгаш экономиктиг школа база теоретиктиг 13 семинар аялдып турар. Оларга шунту 1462 дынакчы бар.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

А Л Д Ы Г Ы Т О М

СЭКП ТК-нын чанында Марксизм-ленинизм институту-ду белекче кылганы «Владимир Ильич Ленин. Биография хроникасы» деп комуунуң алдыгы тому үчүн. Ол том 1918 чылдың июль төчүзүндө 1919 чылдың март 18-ке (РКП(б) ның VIII съездинде) чедир сес кире айларын итинде баштыкчыны амыдыралын болгаш айма-ворудулганын хаара туткан.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

ХЕМЧЕГЛЕРНИ АЛЫР

Тес-Хем районунун төвү Самагалдай суурга политиктиг болгаш экономиктиг өөредилге организаствып эгелесн. Илангы районун харылаа беге-дирине, септеле-туугу эрге-дирине организастваттыганын экономиктиг билиглерин үндөсүнөри өөргөндүрүп шкөланып (пропагандагер П. Бадм-Суур, Ч. Долчу) база амыдырал хаандыкына комби-надика политиктиг (про-

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

«Малчы» колхозунун девицияры Кара-Ховуга көлгөш, каш жыл бурунгаар чогаалып С. Сюрюн-оолдун «Шың» содуна паралаан бир очергениде «Та чүге Кара-Хову дээш чүве, кижжи көөрге карарар чүве чок сары ховужук-ла чүчк» дээш одуруларын сактап келдим.

(Эгеи 1-ги арманда).  
 Биле жылдыры болгаш хыяларын калба-биле практикалар. Эртем-шия и л е л д е р и я и ажыктын бедилеринге парти-жи салдар чедиреринге хе-вирлерин болгаш методтарын доктаамал сайырайтгайыларын, коллективтин чогаалык иденкеин көдөрү, эртем-денерин хам идеилги болур чорукка, ажылдык бедек түн-нелдериг болурун чедип алы-рымыч доктаамал сатып са-лып чорурунга, бодуну ажы-лынын түннелдерин шүүмчү-лекчи ёзу-биле көр чорукка кижилер ажылда күштелде-рин институтун партиа ко-митетинге сүмбүзүн.

# СЭКП ТӨП КОМИТЕДИНДЕ

депидин турарын институтун партиа организациязынга бол-ган дирекцияны санааларын. Коллективке — полат-кижи-дигеги ажылды улам калбар-тыр, социалистик чарыкча бүгү ажилдакчыларынч улам идеякейлиг киришкен ту-рарын хандар, ону беш чылда эртем-техникте депидин чугула салымшыкчыларын кир-гери турарын чедип алыр деп соругла институтун партиа, профессор болган комсомол организацияларынч мурналу салдынга.

организацияларынч салдарын күштелдир дугайында улуг-биле сатып салырын, эртемни ууртуру — чугула партиажи херек болур дээрин бары-лаалам, ол ажылды ажык-тыг дуржулгаарын түннел, иптесердин турарын Литваннн Компартиязынч ТК-зынга са-налдар. Көзү ажыл-агый бұдүрүлгезинге эртем улам чугула бұдүрүчү күш болу берип турарын чедип алыр.

## МАКТААДЫГ САДЫГЖЫ

Чечек Серен Кызылдын кооператив садик учурдагы 1969 чылда доосаш, өскөн терзан чери Бай-Тайганын Бай-Тал суурга ажылдап челе берген.

Анык садикте теорияны эки өөренип эрте-лаз, тускай-лаз ажылдаары берге деп тү-веня баштайгы хүнеринде-ле эскерип, бодунула харысал-ганы бедиткен. Ол үнгөн-кир-ген чога баранынч өртек-үен-зи, шынарны тайылбырлап, эвлек-элекке чоруун халгис тер куртуугуларынга көргүзүп, чонону хүндүткели чаалап алган.

Ол Бай-Талга ийн чыл садик-лаш, өг-бүлө айы-биле Тээ-ли суурга көчүп чедип келген.

## ЧАГЫДЫЛГА ТУЛУК

1976 чылдың парлаала чагы-ылдыгы туртуң өскө чепле-риде мышка, ыракчы Сагы-ла база организмге калбар-ган. «Кыыл тул» колхозта партиа организациязынч ууртуулга-биле ийла хей-нинтинч парлала таракчы-чылары түтле колхоз төвүнге өвөс, бригадаларга, фермалар-га база ыракчы олар-ларда малчынарга барып, бедидиге талазы-биле оларга дуулап турары өөрүтүчү.

Октябрь төвүгүнге чедип Сагымчы чоку ниятизи-биле 304 экзепляр жуура, 410 экзепляр солун чагыткан. Ол ичинде «Шың» солун 10 «Тыялдың амгыктары» 147.

Чугула кампания ажылдап үеде кидин тудук.  
 О. ДАЛБЫЙ.  
 Өвүр район.

## КУШ-АЖЫЛЧЫ ТИЛЕЛГЕ



«Башнефть» каттыжышынын чер үттөр ажылдарын Уфа өргөлдөгө Куш-ажылдын Кызыл Тугу орденниң Н. С. Баталовтун бригадалы куш-ажылчы уруг тилелгени чедип алган. «Новый» деп аттыг нефтилин чаа чер адыттыган. Амгы үеде скважинаны менеп турар.

Ол коммунистик куш-ажылдык коллектив болуун куш-ажылчы чедикшипин СЭКП-нин ам болур XXV съездининг ту-

## Хөй уругларлыг иелерни „Иениң алдары“ орден-биле болгаш „Иениң медалы“ медаль-биле шаңнаар дугайында

Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунун Чарлыы

- (Улаанымы, Эгеи № 265, 266, «Шында»).  
**УЛУГ-ХЕМ РАЙОН**  
 Тос уругу божаан болгаш кижикиткен иелерни «ИЕНИЦ АЛДАРЫ» ОРДЕНИИЦ И ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ  
 Баавка Сановна Байыр-оол — Булуң-Терек суурда өг-бүлө ээин.  
 Галина Шалыковна Буйан — Торгалыг суурда өг-бүлө ээин.  
 Кизан Донгаковна Доспан — «Куш-ажылдык хостуу» совохтун ажылчыны.  
 Сес уругу божаан болгаш кижикиткен иелерни «ИЕНИЦ АЛДАРЫ» ОРДЕНИИЦ И ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ  
 Байыр Туматовна Бадамжым — «Улу-Хая» совохтун ажылчыны.  
 Александра Биймаева Кыргыс — «Улу-Хая» совохтун ажылчыны.  
 Алчыма Донгаковна Солпа — «Куш-ажылдык хостуу» совохтун ажылчыны.  
 Монгуш Доржаевна Суге — Ийк-Тал суурда өг-бүлө ээин.  
 Федосия Кыргысовна Чамзын — «Куш-ажылдык хостуу» совохтун ажылчыны.  
 Диртык-кис Думатовна Шойдук — Арыг-Бажы суурда өг-бүлө ээин.  
 Чеди уругу божаан болгаш кижикиткен иелерни «ИЕНИЦ АЛДАРЫ» ОРДЕНИИЦ И ЧЕРГЕЗИ-БИЛЕ  
 Мария Молоскофова Баазакай — «Ак-Туруг» совохтун ажылчыны.  
 Түлүп Майиндыевна Бүрүей — «Найырал» совохтун ажылчыны.  
 Бадима Донгаковна Доспан-оол — «Куш-ажылдык хостуу» совохтун ажылчыны.  
 Зоя Долазановна Дугаржал —

## ДЕЛЕГЕЙ БО ЖУННЕРДЕ

## ДЕМОКРАТТЫГ КУШТЕРНИ КАТТЫШТЫРАРЫ ДЭЭШ

АФИНЫ. (СЭТА). Анаа Грециин Компартиязынч Төп Комитетинин пленуму болган. Орта «Национал хамарышпас чорук, демократия болгаш социал депидиле дээш демисеге антиимпериалистик, демократтыг күштерин сырый каттыштыр дугайында» айтырынч чугулашкан. ГКП ТК-инч бирги секретары Харисао Флоракис пленумга илетлек кылган.

«Резолюция» сомуу ГКП ТК-инч пленумунун шийитирин парлаан. Коммунистерге баштапкы улустун демократтыг шийитиринин делегейде болгаш чурт ишинде байдал ирени-лаа болза, чурттуң национал хамарышпас чорук дээш, иштин байдалды демократтыг дээш демисеге чамдык чедикшинерин чедип алганы ийла айтып турар.

Ыңчалза-лаа чуртту даштыкыла хамарыш чоруктан, монополияларынч аспаада долуу-биле хостары дээш улусчу демисегин улам көдүр-дүр чоруун соксалдыгыч ула-нин реаллук күштеринч үүлдүкшинерин күштелип турар.

Кипр айтырынч НАТО-нуң «инити рынокту» болгаш америк империализминч дузаны-биле шийитирелеринче чазактык оралдажышыктын Коммунистик партиа айтып, бо талазы-биле оң харысалга чүтүр алаарын демдегелээ. Ол айтырынч делегейде ният-биле көрүрүн болгаш КНО-нун шүүмү-биле шийитирелеринч дугайында совет саналды чазак херек кырында херек-сөвейи турарын шийитире айтып турар.

Экономика талазы-биле чазактык политиканы күрүс-монополиястик капиталдынч оруу-биле боттанп турар болгаш чурт иштинде база даштыкынч монополияларынч эрге-ажыктарын хандарыныч улагымылаан, кризистин бүтү-ле аар үлөсүн ажыкчы чо-нарнынч экинче чүүй каап ту-рар.

## СОЦИАЛИЗМ ЧУРТТАРЫНДА

БУДУН-ЧАРТЫК МИЛЛИОН ААЛЧЫЛАР БУДАПЕШТ. Будапештиде Совет эртем болгаш культура бажычы бо хүнерде чүгө венгр наймылаадык чуртта-чыларыга өвөс, харын-даа чуртуну бугу бууштарыга сурагашкан. Ол «Совет-венгр наймылаадык орузун» ажык-тыкты бээр өркен ийн чыл иштинде аңаа будун-чартык миллион ажыг кижжи чорун. Улустур буурулге чедиринч ажылчылары, көзү ажы-агый кооперативтеринч кежи-гунир, венгр студенттер болгаш школачылар, эртемниң болгаш уран чүдүүн ажы-агыйчылар оң аалчымы бооп, аңаа азын тургашкан.

Совет эртем болгаш культура бажычы совет болгаш венгр улустун наймылаадык харысал-ганын чугула олаа аларган. Ийла ийн чурттуң аразында наймылаадык бажычылар талазы-биле улам ажыг чоруп турар.

ШАХТЕРЛАРЫНЧ СӨЗУ БЫЖЫГ  
 ПРАГА. ЧКП-ниң XV съездинде төлөткн ужуражыры дээш социалистик чарык Чехо-ловакияда улам калбарып ту-рар. Партианың болгаш улус-тун амдыралында ол улуг болушкунга алаар болурунч бедек күзүлгелерин бұдүрүлге коллективтеринч турар.

Дашту Чехиянынч дүрүн хөмүрдештиг бейсейининч шахтер-лары бо чылдың өвөгү квар-талында күш-ажылдын бугу-рукчулугуну талазы-биле 1976 чылга көрүдөгөн бедилени чедип шыдарыны демдегелээ. Олар сөзүлгө сөзүгө өз бооп турар. Олар октябрь айда 5.380 муң тонна хөмүрдешти кызып үндүргөнү. Ол база, бейсейинч бугу төвүгүнч бир айның эң хөй көргүзү.

## ТӨӨГҮЛҮГ БОЛУШКУН

ЛОНДОН. (СЭТА). Европга айыны чок чорук болган кады ажылдакчы талазы-биле төвүлө хуралдың түннел ахтылуңга ат салган төвүгүлүг болушкун-аур деп, Англиянынч даштыкы херектер болгаш нацияларынч дем каттыштыр-лазынч херектеринч талазы-биле министр Дж. Каллаган чуртун парламентазында даштыкы политиканың айтыр-ларынч дугайында санал-олаа сөзүлгүсүнүң үезинде чүбө чугулааш, демдегелээ.

Хельсинки Чөвүлө хурал хайызын хундузүрине үндөйлээш, күрүселер аразы-га улам-на чогулгалы хары-лааны тургузарында шийитир-лиг чорукту демдээ болганын ол чугулааш. Анаа хүлээл-гелери алган. Чөвүлө ху-ралдың киржикчизи бүрү-сидир дээш сатып салыр ужурул деп министр чугу-лааш. Амгы үеде кол-ла кичээ-линч чөсөткениниң киз-марынч айтырынч улаңды-рар ужурун Дж. Каллаган демдегелээ.

Ядролук чөсөктү улам иптесер чоруктуң тайбыңга айылдыг бооп турарынче даштыкы херектер министр кичээлге салган. Маңаа холбош-тыр Дж. Каллаган бо чылдың февраль айда Москвага бол-ган бедек декейге чугула-ашыкшындар үезинде СЭКП ТК-инч Чыгыш секретары Л. И. Брежнев биле Велико-британиянынч премьер-министри Г. Вильсонунч ат салган ядро-лук чөсөктү иптесертининч дугайында кады кылган Совет-инч декларациянынч чугула-ужур-дузанын демдегелээ.

Консервативтик оппозиция-нынч амгындик даштыкы политика айтырларынч талазы-биле чүбө чугулааш, ядро-лук чөсөктү иптесерти-нинч айтырынч чугулааш болгаш Хельсинкиге болган Чөвүлө хуралдың түннелдеринч ужуру-дузанын демде-гелээ.

Санал-олаа сөзүлгүсүнүң үезинде өскө-даа айтырлар-нынч бажы берген.

## ТАЙЫЛБЫР БУЛУУ

Сан-Томе болгаш Принсипи ордууктар хамарышпас чоруун 1975 чылдың июль 12-де чедип алган.

Сан-Томе болгаш Принсипи архипелаг Гвинея муңгулууда турар турар. Ол Төп Африка-нынч барынч таламы эрикте-ринден 300 километр терде. Деяктеринч — 1 муң дөбөлчин километр. Чуртукан чоңу—80 муң хире кижжи, колдуунда-ла португаллар. Администрация-тынч төвү — Сан-Томе хоорай.

XV чык чылда ум ортудуктар португал колонизалдык им-периянынч составына кирип турган. Португалии колониза-торларынч ийла базаларын ол ордууктарда патриоттуг күштерге, а ол мышка Ангола-да болгаш Мозамбикте на-ционал-хосталгалык шийтеш-кинерге улар ажылдап турган. Ол базалар Африканың ха-марышпас амгы күрүселеринч уду империалистик күш-теринч демисегинче кол лац-дары болуп турган.

Экономиказы — колониял байдалыг. Оң кол адары — көзү ажыл-агый. Сөөлгү үгө чедип португал хуу капитал-га хамарыш турган планта-цияларга колдуунда-ла даштык-кыже үндүр сааар културал-лар болур кыако, кофе болгаш өскө-ла үндүштерин өстүрүп турар. Ол мышка кукуруза, ямс, сула, маниокамы чорун өстүрүп турар. Чуртукачы чо-ноу мал болгаш бажы ажылын чорудуп турар. Кит экин белет-кээр тымык бажы бар. Далган дээрбелде, саваң дайындар, ийин ажылдап ийлер угул өвөс буурулгелер база бар.

Политикти байдалы Чоңуң чановона-хосталгалык шийтеш-кининч 1960 чылда тургу-ткан Сан-Томеинч болгаш Принсипинч хостары дээш Шийтешкинч (1972 чылда че-

## ЧАВЫРЛЫШКЫННЫЦ ОРУКТАРЫ

ЛОНДОН. (СЭТА). Финляндиянынч Социал-демократтыг партиянынч дарганы К. Сорса «Социалист Аферес» жур-налы чорукту Европага айылы чорук болгаш кады ажыл-дыкы талазы-биле Чөвүлө хуралдың түннелдеринч улуг ужуру-дузанын айтканы, ам «соок дайынны» мурнуку хе-виринг кыдыр каттап эгелээри белек өвөс апарганын демде-гелээ.

Чөвүлө хурал күрүселер аразында харылааларынч принциптерин тодараткан, шек-чок чорук болгаш кады ажыл-дыкы талазы-биле Чөвүлө хуралдың түннелдеринч улуг ужуру-дузанын айтканы, ам «соок дайынны» мурнуку хе-виринг кыдыр каттап эгелээри белек өвөс апарганын демде-гелээ.

## ШЫННЫЦ МАТЕРИАЛДАРЫНЫЦ ИЗИ-БИЛЕ КОНТРОЛЬГА АЛГАН

Бо чылдың сентябрь 18-тиң солунуна «Ажылды оттура» деп эгелг. Барыш-Хемчик рай-онда «Кемтик» совохтун ажыл-ишчилеринч ортуунда агитас-массалыг ажылдык кошок тургуштуганын шүүм-чүлүк чагаа парламенттинч чүгү-дүлүк парком секретары энн Монгуштун бистин бижия-нык дыннаканын: Паркомунч хуралында со-дула парламенттинч шүүмчү-лелдик чүдүлү чугулашкан. Паркомдан чамдык участок-тарда, илаңгыч сугачыларда барыгылаан эштеринч ошаашан хой-нига даалганыга хары-сагалым кошкатаалыдан лек-ция, бесоалдык ай-шаанда бол-бай, чүтүп турганы ивөөзүн.

Партия болгаш комсомол комитеттеринч база сөксөзүл-гө ажылдык комитет күсүк хору ажылдарынч, мал чема бе-леткелинч кампанияларынч үелеринде ажыа-ишчилеринч ортуунда чорудар полит-мас-салаык ажылдарынч планнап, график бугулар чорудуп келген. Сөөлгү үеде бо ажылды улам экижидеринч өмөлдө хем-чеглерин алган. СЭКП рай-комунч бюрону ум контрольга аларын паркомга далсан.

Ажылдап кылдырган хем-чег-лер амдыралда боттанп ту-рар.



ЧССР, Пельнея хоорайда машина кылыр «Шнода» дээр каттыжыштын Совет Зелдиниң чагы-биле чаа күнүлүг электро-волту (чурукту) кылып үндүргөн. Ону Мо-сква — Ленинград — Москва аразының оруунга ажыглаар деп турар. Ол шапта-ла 200 километр дүргөн маңнап, составты сөөртүп шылаар.



ЧТК—СЭТА-нынч фотогу.

Амдыралдын ыры бооп дыңналыр

ДЫШТАНЫР ХҮННЕРДЕ

Бөгүн «Енисей» Клубуна бажыныга хоѳжумчулардын театрынын артистерине-беле ужураштырды...

ДЫШТАНЫР ХҮН ШТАВЫ. ТЕЛЕВИДЕНИЕ. НОЯБРЬ 15-ТЕ МОСКВАДАН. 9.00—Медээлер.

ЧАА НОМ — ЧАА ӨНҮК

Мөңгү-Тайга кыялы — хундураал чыгармачылыгы. Чаа кичи келерге, ошол бажыныча чалап, сарык суду-биле сүтүзөн сарык шайы кудуп, өндүктөй алыскаарлар...

БИЧИ ХӨЖҮМЧҮЛӨР

Мөңгү-Тайга — шаг-шаан да бээр хоѳжумчуларын чуртуу чорай. Ошундуктардын урууларында музыкалык...

«ДАМЫРАКТЫН» АЯЛГАЗЫ

Агитбригада — уран чүүдүлү эң-не дайынчы болгаш дашытат хевир. Култура бажыныгы чынында «Дамырак» атты агитбригада — колдошчуларынын күзөгүчү аалчысы...

КӨЖЕГЕНИ АЖЫДААЛЫ

Театрдың режиссеру Сая Соскалдай чогаалчы Өзү биле ажилдап, чамдык ажилдарын боду биргилеширди...

КУЛЬТУРА ӨРГӨӨЗИ

Хамма-ла катчы-хөг, мр-шоо, хөгжүм-сам хавак кыр чери, кайы мрктан көстүр турар култура өргөзү — райондук Култура бажыныгы долбоору болуп турар...

Кыргыздын башкылары

Кыргыздын башкылары, чынында нинти мрктан, таштын, музыкалык бөлүмүнөри доктамаал ажилдап, таланттыгынын хаара түдүп турар...

ТЫВА ДАШТЫН АЯЛГАЗЫ

Ушкыс оруу-биле Кымылче кирип орап аалчыны бир-ле дугаарында тайгаларже бажык сунупкан кезектеги өлжүмү сөрөмчүсүндөй аял-наалаан, чаптанчык бызаалын эмизген мыйгак уткуп алдыр...

Артистың чаа ролу



ССРЭ-нин улустук артисти Донатс Банионис Литванский киностудиясының «Улук симфонияның делегей» деп документалдык фильминде бир-ле дугаарында тирттырган...

ДОШКА...

Соок эгелээни-биле хемаер, хөөлбектерини кырын дош шы-ва алы берген. Аңаа коньки-анг, шаанактыг чуңгуулары бичи урууларга эки болгаш жөлүт...

ШЫДЫРАА КАПИТАН ШЫНЗЫТКАН

ЛЕНИНГРАД. Делегей чемпиону чораян Василий Смирнов пионерлер ордунунун Бүгү-эвийе маргалааның делегей чемпионнага тиртти...

АМ ТБИЛИСИГЕ ОЙНААР

ПИЦУДА. Херэженинин араныңа шыдыраа таламы-биле делегейге бири чөр даш маргалааның баштайгы чарты 5,5:2,5 болуп, Нона Габриэлашвилинин тиртти...

БАРБААН ЧЕРИ ЧОК

Өвүр районун «Торгалым» совхозта эмилеги пунктузунда «УАЗ-452» марканы дүрүн дуа чедиринин машынасы бар...

ХАМААТЫЛАРГА

Хамаатыларның ажил-агыйларына Тыва АССР-ниң Күрүне страховани эргелелини сагындары болза, шайың талазы-биле ылап страхованиниң страховани талазы-биле дайыбыр төлөрүнүн хуусаазы 1975 чылдың август 15-те төнгөн...

АКША-БАРААН ЛОТЕРЕЯЗЫ

РСФСР-нин акша-бараан лотереянын сески үндүртүлгенин аас-кежиктиг билеттериниң өлөери 4.813.600 акша болгаш өт-өн өйнаашкынынын алыралар. Ош өйнаашкыны тиражи ноябрь 21—22-де Калининградка болур.

РЕДАКЦИЈАНЫҢ АДРЕЗИ:

Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Ном үндүрөр чер, полиграфиза болгаш ном садмынын талазы-биле өргөзүлгени типографиза. (Кызыл, Шетикини-Бравченко куудучуу, бажын № 1).

Кызыл, Шетикини-Бравченко куудучуу бажын № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ:

Кызыл, Шетикини-Бравченко куудучуу бажын № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторунуң ораалкчыларының 35-24, пропаганза кылдырышы 31-75, харымсалгалык секретарының 23-54, партияны амыралык кылдырышы 37-13, култура кылдырышы 23-54, кедээ ажалы атыл кылдырышы 21-47, үлөтүр кылдырышы 22-64, чагаа кылдырышы 41-27, информативна база совет тургузуу кылдырышы 20-60, корректорларын 27-41, бухгалтериянын 50-22, солуу келбейн барганга 32-75 телефонче холгаар.

Кызылдың пассажирлер АТБ-и

Кызылдың пассажирлер АТБ-и хоорай оруктарының автобустарына ажалдыкыры-биле 3-ку кластың чолаачылар курууна өөренир кижилерин куулаш ап турар.

Сооңда 2-ги класска өөренирлик чорудар.

Сооңда 2-ги класска өөренирлик чорудар. 3 чыл ажил стажыг 3-ку кластың чолаачыларын 2-ги класска өөренирлик-биле ол доран ажалдыкыры-биле өөренир кылдыр таштырган, өөренирлик хуусаазы 3 ай.

Хоорай автобустарына ажалдыкыры-биле 2-ги болгаш 1-ги кластарының чолаачыларын куулаш алдыр.

Хоорай автобустарына ажалдыкыры-биле 2-ги болгаш 1-ги кластарының чолаачыларын куулаш алдыр. Бот кижилерин ай дургуунада нинти чуртталга бажыныкы-биле хандарын.

Мөңгү-Тайга районун «Малчы» колхозунун партоому

Мөңгү-Тайга районун «Малчы» колхозунун партоому, баштаар чери болгаш Каргы көдээ Совети муражыкы малчы, Маздыр-не Долгар Орусоева СЕРИЦНИИ зар арван сооңда мөңгөзү дидириди, ош өт-бүлөзүниң, чоок кижилеринге ханы кажымдалын илередиң тур.

КИНО

«НАЙЫРАЛ»: «Чазар арзан чок» 9.40, 11.30, 13.20, 15.10, 17.00, 18.50, 21.00 шақтарда. «ПИОНЕР»: «Тилегиңиң салгалы» 9.25, 15.05, «Туучушкунче чүгө» «Кыргындар» кирип тур» 12.50, 18.10, «Есенин» (2 сериялыг) 16.00, 25.50 шақтарда.

«АКАА-ХЕМ»: «Бакуже халды тур» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шақтарда.

«ВОСТОК»: «Калитан Джек» 15.00, «Уш шақ доктаашкын» 16.50, 18.40, 20.30 шақтарда. өске арткаларына 10—15 градус соок болур. Кызылга элбир булуттаар, чабас. Агаарың температурасы 11—13 градус соор.